

Barn som far illa eller riskerar att fara illa

Handläggning för barnhälsovården

Vi kan alla göra skillnad!

Pojken plockade upp snäcka efter snäcka och bar ut dem i havet.

Vad håller du på med? undrade pappan.
Jag hjälper snäckorna, svarade pojken.

Men kom nu, sa pappan. Du ser väl att det finns alldeles för många snäckor. Du kommer aldrig kunna rädda allihop. Så det spelar ingen roll.

För den snäckan spelar det roll, svarade pojken och såg på den snäcka han höll i handen.

Reviderad februari 2025

© VKV - Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer
Detta verk skyddas av lagen om upphovsrätt och får endast kopieras för personligt bruk.
För beställning se fliken Material på www.vgregion.se/valdinararelationer

Alla bilagor finns att ladda ner under fliken Material på www.vgregion.se/valdinararelationer

Barn som far illa eller riskerar att fara illa

**Handläggning för
barnhälsovården**

Innehåll

Inledning	5
FN:s konvention om barns rättigheter	6
Att fråga om våld	7
Vid besöket	7
När det framkommer nuvarande våldsutsatthet	9
När det framkommer tidigare våldsutsatthet	9
När det framkommer egen våldsutövning	9
Förälder som utövar våld mot barn	9
Förälder som utövar våld mot vuxen	10
Riskfaktorer för dödligt våld i nära relationer	11
När det framkommer hedersrelaterat våld och förtryck mot barn eller vuxen	12
Att prata med barn om våldsutsatthet	13
Anmälan	14
När ska du anmäla?	14
Hur ska du anmäla?	15
Vid brott mot barn eller möjlig hotbild	15
Polisanmälan	16
Dokumentation	17
Dokumentation när oro finns för att barn far illa	17
Dokumentation då det finns uppenbara skador	17
Begäran om rättsintyg	18
Barnets eller förälderns journal	18
Vårdnadshavares rätt att ta del av barnets journal	18
Konsultera socialtjänsten	19
Samverkan	19
Socialtjänsten bör erbjuda ett möte	20
Hur ska samverkan se ut?	20
Råd vid konsultation med socialtjänsten angående barn/ungdom som misstänks fara illa	21
Vad bör anmälan enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen innehålla?	22
Kort om VKV	24
Differentielldiagnostiska överväganden vid barnmisshandel	23
Bilagor	25

Inledning

Att utsättas för våld, sexuella övergrepp, försummelse eller att ha bevittnat/upplevt våld mot närstående under barndomen kan, förutom det lidande det innebär för stunden, ge allvarliga konsekvenser för barnets psykiska och fysiska hälsa och utveckling. Det finns ett starkt samband mellan utsatthet under barndomen och ohälsa i vuxenlivet inklusive flera av de vanligaste dödsorsakerna hos vuxna. Det finns också ett starkt samband mellan barn som bevittnat/upplevt våld och barn som själva utsätts för våld av närstående. Sambandet kan vara så starkt som 60 procent. (Jernbro & Janson 2017).

Genom att tand- hälso- och sjukvårdens verksamheter tar sitt ansvar för handlingsplaner och rutiner, systematiskt kvalitetsarbete, samverkan, uppföljning och dokumentation när det gäller anmälningsskyldigheten, samt försäkras sig om att personalen har kunskap och kännedom om dessa, ökar förutsättningarna för att barn som far illa eller riskerar att fara illa ska få skydd samt den hjälp och det stöd som de behöver från samhället.

Detta handläggningsstöd riktar sig till alla anställda inom barnhälsovården i Västra Götaland som möter familjer där det kan finnas barn som far illa eller riskerar att fara illa. Med barn avses i detta sammanhang alla personer under 18 år. Med barn som far illa avses barn som i hemmet utsätts för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, fysisk eller psykisk försummelse samt barn som har bevittnat/upplevt våld i nära relationer.

Handläggningsstödet är tänkt att bidra till att barn som far illa eller riskerar att fara illa synliggörs och uppmärksammas och vid behov får skydd, stöd och behandling. Det är också tänkt att öka kunskapen om våldsutsatthet, våldsutövande och att förbättra upptäckandefrekvensen, underlätta handläggningen samt generera goda samverkansmodeller.

2018 fattade Regionfullmäktige beslut om att all hälso- och sjukvårdspersonal ska genomföra en basutbildning om våld i nära relationer samt att personal som gör hälso- och sjukvårdsbedömningar i möte med patienter även ska genomföra en metodutbildning om att på rutin ställa frågor om våld.

När frågor om våld ställs till vuxna inom BHV i Västra Götalandsregionen används det validerade frågeformuläret Frågor om våld (FOV) vuxna som är framtaget av VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.

FN:s konvention om barns rättigheter

Barnkonventionen är en gemensam grund att utgå ifrån

Barnkonventionen är numera svensk lag. Det betyder att barnet som rättighetsbärare får en stärkt ställning och att de som arbetar med barn som befinner sig i utsatta situationer får ett skarpare juridiskt verktyg

Artikel 6

Barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 19

Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.

Artikel 34

Barn ska skyddas från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.

Att fråga om våld

Föräldrar som utsätts för våld eller utövar våld berättar sällan spontant om sin situation. I stället har de ofta utvecklat strategier för att dölja vad som pågår. Många är inte heller medvetna om att symtom som magbesvär, ångest, depression och kroniska smärtor kan orsakas av att leva/ha levt i en miljö där våld och hot förekommer. Genom att rutinmässigt ställa frågor om våld möjliggör att föräldrars eventuella våldsutsatthet och/eller våldsutövande kan identifieras. Att ställa frågor om våld till föräldrar innebär också att barn som far illa fångas upp och rätt diagnos kan ställas och rätt behandling och stöd erbjudas

- Informera redan vid första hembesöket om att frågor om våld kommer att ställas. Prata om hur våld påverkar barn på ett informativt och generellt sätt. Informera också om anmälningsplikten, det vill säga att om du som BVC-personal känner oro över att ett barn far illa så är du skyldig att göra en orosanmälan till socialtjänsten (se mer i kapitlet Anmälan).
- Frågor om våldserfarenhet till den födande föräldern ska ställas i samband med EPDS-screeningen som generellt sker när barnet är 6–8 veckor. Frågor om våld till icke-födande föräldrar ställs vid enskilt samtal när barnet är 3 månader. Påtala gärna i samband med bokning av tid att det är ett enskilt samtal.
- Om föräldern som är hemma barnets första tid inte har fött barnet (som exempelvis vid adoption, familjehemsplacering eller då barnet har två pappor) kan frågorna ställas enskilt vid lämpligt tillfälle.
- Ställ gärna frågorna vid fler tillfällen under den tidsperiod som familjen är kopplad till er mottagning.

Vid besöket

I mötet med barn och föräldrar är oftast bemötandet och omhändertagandet avgörande för upplevelsen och förmågan att berätta om eventuell utsatthet eller egen våldsutövning. Upprätthåll ett tryggt förhållningssätt och visa att du orkar ta emot berättelser om svåra händelser. En empatisk hållning, aktivt lyssnande och icke dömande är en förutsättning. Bekräfta och visa att du tror på det som sägs och låt föräldern berätta i sin takt.

- **Se till att det är tydligt att frågor om våld ställs på er mottagning genom att ha affischer om detta i väntrummet. Affischer och annat material finns att beställa eller ladda ned på www.valdinararelationer.se/material.**
- **Träffa alltid föräldern enskilt då frågor om våld ska ställas. Om den andra föräldern är med får hen sitta i väntrummet. Vid behov av tolk, använd gärna telefontolk med SRHR-kompetens (SRHR står för Sexuell Reproaktiv Hälsa och Rättigheter).**
- **Berätta varför ni frågar om våld i nära relationer. Detta minskar föräldrarnas eventuella misstänksamhet och minimerar risken för stigmatisering. Det tydliggör också att det är ok att prata om våld. Exempel:**

“Eftersom vi idag har god kunskap om hur våld påverkar både den psykiska och fysiska hälsan på kort och lång sikt, så ställer vi inom vår verksamhet rutinmässiga frågor om våld. Vi gör detta för att fånga upp vuxna och barn som utsatts för våld och/eller som lever med våld i familjen. Vi vill också fånga upp vuxna som utövar våld mot barn eller andra vuxna för att kunna erbjuda rätt stöd och behandling.”

- **Definiera vad våld är. Exempel:**

“Med våld menar vi:

- **Fysiskt våld**, exempelvis slag, sparkar, knuffar, stryptag
- **Psykiskt våld**, exempelvis kränkningar, kontroll, isolering, hot
- **Sexuellt våld**, exempelvis att bli tafsad på eller tvingas utföra sexuella handlingar mot sin vilja, tvingas att se på eller agera som i porren.
- **Försummelse**, exempelvis att barn inte får sina grundläggande behov tillgodosedda eller brist på tillsyn av barnet som leder till skador.

Du kommer att få ett formulär att fylla i med några frågor om våld i nära relationer som vi sedan följer upp i samtal.”

- **Informera om din anmälningsplikt** gällande oro över att barn far illa enligt kap. 14 § 1 i Socialtjänstlagen. Hänvisa till att ni pratade om det redan på första hembesöket och att det handlar om att se till att barn inte far illa och att familjen vid behov får rätt hjälp och stöd. Exempel:

“Som jag nämnde på hembesöket så har all hälso- och sjukvårdspersonal som möter vuxna och barn i sitt yrke anmälningsplikt. Det innebär att om vi får kännedom om eller känner oro över att ett barn under 18 år far illa på något sätt så är vi skyldiga att ta kontakt med socialtjänsten. Det är sedan socialtjänsten som utreder och bedömer barnets livssituation och familjens behov av stöd.”

Dela ut formuläret Frågor om våld (FOV, bilaga 2) till föräldern. FOV finns för nedladdning på www.valdinararelationer.se/material, den är översatt på flera språk och finns även med bildstöd.

- **Gå igenom svaren tillsammans med föräldern.** Om det inte har angetts någon våldserfarenhet kan du ändå nämna att hjälp finns att få vid behov. Om en förälder svarar ja på någon fråga behöver det följas upp (se nästa sida), för att ta reda på om det finns behov av hjälp och stöd och om förälder eller barn behöver skydd.
- **Information om stöd och resurser kring våld i nära relationer ska finnas tillgängligt** på olika ställen inom verksamheten och material ska kunna plockas med utan att det syns, till exempel från toaletterna. Tillgängligt material om våld i nära relationer signalerar att personalen är öppen för samtal om våld.

När det framkommer nuvarande våldsutsatthet

- Berätta att våld kan vara en brottslig handling.
- Stärk föräldern i att inte acceptera våld och kontroll.
- Fråga om vilket våld hen är utsatt för.
- Fråga om skyddsbehov.
- Fråga angående barnets skyddsbehov.
- Informera igen om anmälningssplikten och att du kommer att göra en orosanmälan till socialtjänsten (se kapitlet Anmälan).
- Erbjud stöd om föräldern vill göra en polisanmälan.
- Dokumentera både eventuella skador och föräldrarnas beskrivningar av våldet (se kapitlet Dokumentation).
- Hänvisa föräldern till socialtjänsten för riskbedömning och skyddat boende eller kvinnojour.

När det framkommer tidigare våldsutsatthet

- Fråga om barnet också har varit utsatt och eller bevittnat/upplevt våld.
- Fråga om risk för att våld eller hot förekommer nu.
- Fråga om det finns behov av stöd eller skydd i nuläget.
- Om barnet inte är skyddat, informera föräldern om att du kommer att göra en orosanmälan till socialtjänsten.
- Om den tidigare våldsutsattheten skedde under uppväxten, informera om hur våldsutsatthet kan påverka den fysiska och psykiska hälsan.
- Hänvisa till lämplig stödinsats vid behov.

När det framkommer egen våldsutövning

- Fråga om när våldet skedde, mot vem och hur.
- Bekräfta det positiva att föräldern berättar, men prata också om att våld kan vara brottsligt och att våldet måste upphöra.
- Informera igen om anmälningssplikten och om att du kommer att göra en orosanmälan till socialtjänsten så att föräldern och övriga familjen kan få stöd och skydd.
- Om det gäller pågående barnmisshandel, så ska socialtjänsten kontaktas omgående. Gör gärna en parallell polisanmälan vid misstänkt brottslighet.
- Informera om det stöd och den behandling som finns att få, erbjud dig att hjälpa till så hen får kontakt med lämplig verksamhet för att upphöra med att utöva våld.

Förälder som utövar våld mot barn

Även om de allra flesta föräldrar har högt ställda krav när det gäller sitt föräldraskap, så finns det en mindre grupp som använder kroppslig bestraffning och annan kränkande behandling eller

försummar sina barn på olika sätt. Både mammor och pappor utsätter barn för barnmisshandel. Det finns föräldrar som i grunden har en god föräldraförmåga men som inte klarar av de höga krav som exempelvis ett barn med funktionsnedsättning, en vårdnadstvist eller en komplicerad styvfamiljsproblematik innebär. Det finns föräldrar som varken kan leva upp till sina ambitioner eller hitta sina förmågor på grund av stress, dålig ekonomi, sjukdom, missbruk eller svåra livshändelser. Dessa föräldrar behöver upptäckas och få rätt sorts stöd för att barnen inte ska fortsätta fara illa.

Var särskilt observant när barnet har en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, då dessa barn oftare är utsatta för barnmisshandel än andra barn. Det kan bero på att de upplevs som besvärliga av vuxna i sin omgivning, men det kan också vara att de är feldiagnosticerade. Traumasyntom kan misstas för symtom på funktionsnedsättning eller så kan funktionsnedsättningen bero på skador, till exempel slag mot huvudet.

Andra barn att vara observant på är **barn med annan funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom**, barn som inte identifierar sig som vare sig flicka eller pojke och barn som är placerade i familjehem, då dessa också har visat sig vara mer våldsutsatta än andra barn.

När det gäller föräldrarna är det särskilt viktigt att ställa följdfrågor om våld och försummelse om det finns tecken på missbruk och psykisk ohälsa, då barn till föräldrar som har sådan problematik verkar vara mer våldsutsatta än barn till föräldrar utan sådan problematik.

Förälder som utövar våld mot vuxen

Om en förälder svarar ja på att hen har utövat våld när barnhälsovården ställer frågor om våld är det viktigt att bedöma situationen och behov av stöd och skydd för de som utsatts för våldet. När har våld utövats, är det tidigare eller är det pågående våld, och mot vem? Har barn bevittnat eller utsatts? Vilken typ av våld är det som har utövats, och har det skett upprepade gånger? Berätta att det är brottsligt att utöva våld och berätta även om de negativa konsekvenser våld ger för barn och vuxna. Om barnhälsovården misstänker eller får kännedom om att barn är utsatta för våld av föräldern som tillfrågats ska socialtjänsten kontaktas omgående. Informera i dessa fall inte misstänkt förälder om att orosanmälan till socialtjänsten kommer att göras, överväg om polisanmälan även bör göras parallellt.

2021 trädde **barnfridsbrottet** i kraft vilket innebär att det är ett brott att utsätta barn för att bevittna våld mot närstående.

Sedan 2021 ska Socialnämnden verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Få föräldrar som utövat våld använder just ordet våld, så var lyhörd för de ord föräldern själv använder och som kan innebära våldshandlingar. Till exempel, **bråk, tjafs, hett temperament** eller att säga att **vi har det lite rörigt**. När förälder använder dessa ord kan följdfrågor ställas för att undersöka situationen mer:

“Du säger att ni bråkar ibland, vad brukar du säga och göra då?
Var ditt/dina barn närvarande vid bråket? “

Föräldrar som utövat våld skäms ofta över att de utövat våld och är rädda för negativa konsekvenser om de berättar om detta. I samtal om våld aktiveras därför ofta olika försvarsmekanismer för att hantera de jobbiga känslor dessa samtal aktiverar. Det är således viktigt att ha kunskap om försvarsmekanismer och att förstå att våldsutövare ofta underrapporterar våldets frekvens, uttryck och dess konsekvenser för de som utsatts.

Exempel på försvarsmekanismer:

- **Bagatellisera och minimera våldet:** “Det var inte så farligt. Jag tog bara tag i armen lite lätt och flyttade på hen för att komma ut ur rummet. Hen får väldigt lätt blåmärken. Det var inte så illa som hen säger.”
- **Lägga ansvar för våld utanför sig själv:** “Hen lyssnade inte. Hen provocerade mig. Det är inte lätt att ha ett barn med ADHD, hen gjorde inte som jag sa fast jag sa att hen skulle lägga av massor av gånger. Om hen bara hade lämnat mig ifred. Jag var ju trött denna dag och det visste hen om.”
- **Normalisera våld:** “Alla bråkar ju ibland. Jag fick smisk och örfilar när jag gjort något dumt när jag var liten, det har jag inte tagit skada av. Jag måste ju få sätta gränser.”
- **Förneka våld:** “Så var det inte alls. Hen ljuger. Jag skulle aldrig göra så. Det har aldrig hänt.”

Om förälder berättar om eget våldsutövande behöver man lyssna aktivt och utifrån vad som sägs inta perspektivet om vad det som berättats inneburit för partner och ev. närvarande barn. Detta för att bedöma hur du ska agera gällande ev. behov av skydd och stöd för utsatt vuxen och/ eller barn.

Riskfaktorer för dödligt våld i nära relationer

När män utövar dödligt partnervåld mot kvinnor finns riskfaktorer som är viktiga att känna till och agera utifrån. Den största riskfaktorn för utövande av dödligt våld i nära relationer är förekomsten av tidigare våld i förhållandet, vilket oftast utövats av en man mot en kvinna. Manliga förövare har ofta varit våldsamma och hotfulla i relationen långt innan det dödliga våldet skett, och en upptrappning av våldet har skett innan partnern har dödats.

Kontrollerande beteende som är kopplat till en önskan om makt över den kvinnliga partnern, och svartsjuka i samband med att mannen upplever sin makt och kontroll över kvinnan som hotad. Ett kontrollerande beteende innebär att det finns en känsla av äganderätt av kvinnan.

Att nyligen separerat innebär en risk för män att utöva dödligt våld mot sin partner. Oftast inträffar dödligt våld under det första året efter en separation, 50 procent inträffar under de första två månaderna efter separationen. När mordet sker är det ofta i kombination med att mannen kontrollerar och förföljer kvinnan innan han dödar henne.

Psykisk ohälsa, ofta i kombination med drog- eller alkoholproblematik, låg utbildning, låg sysselsättning, eller arbetslöshet. Psykisk ohälsa omfattar psykiatriska diagnoser, användning av psykiatrisk vård, suicidal kommunikation – vilket innebär att man antingen öppet eller mer subtilt förmedlar att man går i självmordstankar.

Oavsett vilka svar som ges på frågor om våldsutövning kan frågorna göra att en förälder som utövat våld men som inte berättar om detta ändå börjar fundera på och problematisera sitt beteende. Möjligheten finns att föräldern berättar om detta vid ett senare tillfälle hos dig eller någon annan vårdgivare som frågar om våld eller själv söker hjälp hos någon aktör ni informerat om som kan ge stöd och behandling för våldsutövande.

När det framkommer våld mot barn från annan vuxen

- Fråga om barnet är skyddat nu.
- Informera igen om din anmälningsplikt och att du kommer att göra en orosanmälan till socialtjänsten.
- Om den våldsutövande vuxna finns hemma eller har umgänge med barnet alternativt växelvis boende, erbjud den föräldern som svarat på frågan att socialtjänsten kan bjudas in direkt för vidare handläggning.
- Om föräldern avböjer ovanstående erbjudande, kontakta socialtjänsten omgående för muntlig anmälan. Komplettera senare med en skriftlig anmälan.

När det framkommer hedersrelaterat våld och förtryck mot barn eller vuxen

Med hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) menas systematiska kränkningar med grund i traditionella och kollektivistiska föreställningar om vad som utgör ett hedervärt beteende. I HRV ingår handlingar som könsstypning av flickor och kvinnor, barnäktenskap och tvångsäktenskap.

Genom globalisering och migration förekommer HRV i hela världen. Det är framför allt flickor och unga kvinnor som utsätts för våld och förtryck, men även pojkar, unga män och transpersoner utsätts. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i våld, hot om våld och dödligt våld. Förutom de närmsta familjemedlemmarna är ofta andra släktingar aktiva i kontroll- och våldsutövningen då släktens medlemmar kan ha stort inflytande över varandra trots att de kan vara bosatta i olika länder.

När rutinmässiga frågor om våld har ställts eller misstanke uppstår om att en person är utsatt för HRV, ska hen ses som den viktigaste informationskällan och som den som är expert på sin egen individuella situation. Utsatta personer kan vara rädda för repressalier om de berättar om sin situation. Hotet mot den som redan är utsatt kan bli allvarligare om familjen får veta att hen vänt sig till utomstående för hjälp.

Exempel på uppföljande frågor att ställa kan vara:

- Vad måste du göra som du inte vill?
- Vad vill du göra som du inte får?
- Känner du en oro för dig själv eller ditt barn över att åka utomlands?
- Känner du att du/barnet inte har samma frihet som andra?
- Känner du dig hotad?
- Är du eller någon annan flicka eller kvinna i din familj omskuren?
- Finns det barn under 18 år i familjen som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?

Gör alltid en bedömning av personens behov av skydd. Finns det oro för att våldet kan

trappas upp? Finns det oro för att personen ska föras ut ur landet? Finns det oro för personens liv? Finns det andra familjemedlemmar som är utsatta för HRV?

Vid akut behov av skydd kontakta polis och socialtjänst/socialjour. Socialtjänsten har en lagstadgad skyldighet att erbjuda stöd till våldsutsatta akut, men även på längre sikt. Vid osäkerhet konsultera socialtjänst eller polis vid misstänkt brott.

Om personen inte är i behov av omedelbart skydd eller stöd, informera om de stödinsatser som finns. Samverka internt/externt (efter samtycke om personen är över 18 år) för att kunna ge bästa stödet. Boka in uppföljande möte eller hänvisa vid behov.

Att prata med barn om våldsutsatthet

Inom barnhälsovården finns det sällan möjlighet att träffa barn i enskilda samtal. Det kan därför vara svårt att ställa direkta frågor om våldsutsatthet till barn utan föräldrarnas närvaro eller vetskap. Ibland kan det ändå bli aktuellt att samtala med barn om våldsutsatthet vid till exempel skador, misstänkt brott mot barnet eller tydliga tecken på försummelse.

Om det finns en oro för att barnet far illa, fråga genom att använda generaliseringar och visa att du tror på det barnet säger. Det är viktigt att inte bemöta barnet med tystnad utan att vara aktivt lyssnande. Vid berättelser från barnet om våldsutsatthet och övergrepp, undvik att ställa utredande frågor utan att kontakta och konsultera socialtjänsten alternativt polis eller åklagare först. Informera barnet om din anmälningsplikt. Det är socialtjänstens uppdrag att utreda barnets situation och behov av insatser vidare. Utgångspunkten ska alltid vara att ett barn som berättar att det har utsatts för någon form av övergrepp eller våld talar sanning.

Exempel på hur du kan informera barnet om anmälningsplikten:

“Alla vi som i vårt arbete träffar barn och unga och deras föräldrar har något som kallas för anmälningsplikt. Med det menas att om jag får veta eller om jag är orolig för att det barnet jag möter inte har det bra hemma, måste jag kontakta andra vuxna (socialtjänsten) som arbetar med att se till att det barnet och barnets föräldrar får hjälp så att de kan må bättre. Inget barn skall leva med att bli utsatt för våld eller andra saker som skadar barnet eller får barnet att må dåligt. Då är det viktigt att barnet och barnets föräldrar får stöd och hjälp.”

Exempel på fråga om barnet har uppenbara blåmärken eller skador:

“Jag träffar många barn som berättar att de är med om svåra saker hemma. Det kan vara sådant som skrämmer barnen. En del barn är även med om att själva bli hotade, slagna eller utsatta på andra sätt. Jag vet inte om det är så för dig men kan du känna igen dig i detta? Har det varit så för dig?”

Eller

“Jag träffar ibland barn som inte alltid mår så bra. Det kan vara barn som inte har det så bra hemma. En del barn hör och ser våld mellan vuxna och en del barn kan också bli utsatta själva för våld. Kan du känna igen dig i detta? Har det hänt dig?”

Exempel på fråga om barnet vid upprepade besök upplevs som hängigt, nedstämt eller visar tecken på försummelse:

“En del barn jag träffar berättar att de inte alltid mår så bra. Det kan bero på att det inte alltid finns mat hemma, att det finns några som bråkar och skriker så att barnen inte kan sova, de kanske får vara ensamma länge utan någon vuxen hemma. Om barn har det svårt på detta sätt så måste barnen och deras föräldrar få hjälp. Är det så att du kan känna igen dig i detta? Är det så för dig?”

Eller

“Många barn jag träffar berättar att det händer saker hemma som skrämmer dem. Det kan vara någon som hotar, skriker fula ord eller till och med slår någon. Kan du känna igen dig i detta? Finns det något som händer hemma hos dig som skrämmer dig?”

Anmälan

Anmälan till socialtjänsten enl. kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen

Som anställd inom hälso- och sjukvård är du skyldig att genast anmäla till socialtjänsten om du i din verksamhet får kännedom om eller känner oro över att ett barn under 18 år far illa. Oberoende av om den verksamhet du arbetar i riktar sig till barn eller inte, omfattas du av denna bestämmelse. Vid akuta ärenden vardagar under kontorstid kontaktas socialkontoret i respektive kommun/stadsdel. Vardagar efter kontorstid samt helger kontaktas socialjouren.

När ska du anmäla?

Det räcker med oro över att ett barn inte får sina grundläggande behov tillgodosedda i hemmet, är utsatt för psykiskt och fysiskt våld, sexuella övergrepp eller annat som kan medföra fara för barnets hälsa och utveckling för att göra en orosanmälan. Du som hälso- och sjukvårdspersonal ska utgå ifrån de iakttagelser och den bedömning du gör. Även svårbedömda eller obestyrkta uppgifter ska anmälas om de tyder på att ett barn kan behöva stöd eller hjälp från socialtjänstens sida. Det åligger därefter på socialtjänsten att utreda ärendet och avgöra allvaret i barnets situation samt ta ställning till vilka åtgärder som behöver vidtas.

Om personalen får information om att familjen redan har en pågående kontakt kan detta aldrig ersätta att en anmälan till socialtjänsten utifrån oro och misstanke skall göras. Om information framkommer att förhållandena fortsätter att vara sådana att barnet kan fara illa eller om något nytt inträffar som kan påverka barnets situation negativt så gäller anmälningskyldigheten fortfarande.

Det egna personliga ansvaret att se till att en anmälan görs kvarstår även om en chef åtar sig att göra den eller eventuellt säger nej till att kontakta socialtjänsten. Att den anställde tror att anmälan redan har blivit gjord är inte heller skäl till att inte anmäla. Personal inom hälso- och

sjukvård får inte göra en anonym anmälan och anmälningsskyldigheten kan inte delegeras eller remitteras bort. Om du som anmälningsskyldig hälso- och sjukvårdspersonal underlåter att anmäla trots att det är befogat kan du dömas till ansvar för tjänstefel enligt brottsbalken.

Den som överväger att göra en orosanmälan kan konsultera lokalt socialkontor innan anmälan görs. Barnets identitet ska då inte röjas. En konsultation kan aldrig ersätta en anmälan om det finns skäl att göra en sådan. Konsultation kan också ske oidentifierat med Västra Götalandsregionens barnskyddsteam. Vid misstanke om brott mot barn såsom att barn bevittnat våld, varit utsatta för fysiskt våld och eller sexuella övergrepp kan konsultation med polis eller jourhavande åklagare ske, om eventuell polisanmälan ska ske.

Hur ska du anmäla?

Gör alltid en skriftlig anmälan. I en akut situation kan det vara nödvändigt att göra en anmälan per telefon först som sedan bekräftas skriftligt. De som är anmälningsskyldiga är också skyldiga att lämna socialtjänsten alla uppgifter som kan vara av betydelse för en utredning om ett barns behov av skydd. Eftersom skyldigheten att lämna ut uppgifter följer lag behöver inte den utlämnande verksamheten i förväg upplysa patienten om att uppgifterna lämnas ut.

Rådfråga socialtjänsten innan information ges till vårdnadshavare och barn. Om information kan ges är det oftast lämpligt att den som gör anmälan informerar vårdnadshavare om varför anmälan görs. Barnet bör få ta del av information utifrån sin ålder och kognitiva nivå, när det bedöms som möjligt utifrån skyddsaspekten. När det handlar om misstänkt brott mot barn gäller andra regler. Se mer om det nedan.

Överväg att göra anmälan vid ett gemensamt möte. Om det är möjligt utifrån anmälanens innehåll så kan du bjuda in socialtjänsten till din verksamhet där du gör din muntliga anmälan. Du kan senare lämna denna skriftligt. Vid detta möte ska även förälder/vårdnadshavare alternativt förälder/vårdnadshavare och barn vara med om barnet har uppnått ålder och mognad för det. Det kan vara ett bra sätt att etablera en samverkan kring vissa typer av anmälningsärenden. Här finns också möjlighet att diskutera samtycke från förälder/vårdnadshavare utifrån gällande sekretess för att hämta in information i framtiden. Detta är inte aktuellt då det finns misstanke om brott mot barn och förälder/vårdnadshavare eller när annan närstående är misstänkt förövare.

Be om återkoppling från socialtjänsten. Brist på återkoppling från socialtjänsten uppges ibland inom hälso- och sjukvården som en anledning till att inte anmäla. Som anmälare kan du be om återkoppling från Socialtjänsten.

- Vem som är ansvarig handläggare
- Hur ni kan komma i kontakt med handläggaren
- Om utredning inleds eller ej

Vid samtycke från vårdnadshavare har socialtjänsten möjlighet att lämna information till anmälaren som kan vara av betydelse för anmälarens fortsatta kontakt med familjen.

Vid brott mot barn eller möjlig hotbild

Överväg alltid om barn behöver skydd! Vid misstanke om att ett barn har varit utsatt för brott av en närstående kontaktar du omgående socialtjänsten. Det kan handla om exempelvis att barn har bevittnat våld mot närstående, barnmisshandel eller sexuella övergrepp. Förövaren

kanske fortfarande bor med familjen eller har umgänge med barnet. **I dessa fall informeras INTE föräldrarna om din anmälan.** Rådgör med socialtjänst, polis eller åklagare om det är lämpligt att informera barnet eller medföljande vårdnadshavare. Om anmälan gäller oro för hedersrelaterat våld kan det också finnas risk att barnet skadas på något sätt om vårdnadshavare informeras. I dessa fall skall man avvakta med information till vårdnadshavare eller andra närstående och konsultera socialtjänsten.

Om det finns en hotbild kan du som hälso- och sjukvårdspersonal känna obehag över att göra en anmälan till socialtjänsten. Ofta tvivlar den som anmäler på om det är det bästa för barnet och kan känna oro för hur föräldrarna skall reagera. Oavsett hotsituation har man skyldighet att anmäla. Det kan till och med vara en än större anledning till att en orosanmälan behöver göras. Det är därför viktigt att den anställda som gör anmälan får stöd i denna situation. Ansvarig chef bär ansvar för att rutiner finns inom arbetsgruppen. I ärenden där det finns risk för hot om våld mot personal kan flera personer som iakttagit det anmälda förhållandet skriva under en gemensam anmälan. Vid hot kan polisen behöva bli inkopplad direkt.

Polisanmälan

Vid misstanke om brott mot någon som inte fyllt 18 år har du som hälso- och sjukvårdsanställd en möjlighet att bryta sekretessen och göra en polisanmälan parallellt med orosanmälan. Det gäller brott mot liv och hälsa, d.v.s. kroppsskada eller exempelvis misshandel, brott mot frid och frihet, att låta barn bevittna våld mot närstående (Barnfridsbrottet) eller sexualbrott, enligt 3, 4 eller 6 kap. i Brottsbalken. Det gäller även brott som avses i lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor.

I vissa akuta situationer är det befogat att göra en polisanmälan för att polis och åklagare snabbt ska ha möjlighet att agera. Ring 114 14 för att där bli kopplad till rätt polisdistrikt för anmälan. Om det är oklart huruvida en polisanmälan ska göras, bör polis eller åklagare konsulteras. Jourhavande åklagare nås också på 114 14.

Barnfridsbrott (BrB 4 kap. 3 §)

Lagen om barnfridsbrott innebär att det är straffbart att utsätta barn för att bevittna våld mot närstående.

Sekretessgenombrott (OSL 10 kap. 18 c §)

Hälso- och sjukvården har möjlighet att bryta sekretess för att lämna uppgifter till polisen i syfte att förhindra allvarligt våld i nära relationer.

Även när det gäller misstanke om vissa begångna brott mot vuxna har du som personal inom hälso- och sjukvården en möjlighet att röja sekretessen och lämna vidare uppgifter till åklagare och polis. Då krävs det dock att det föreskrivna straffet för brottet är minst ett års fängelse eller vid försök till brott minst två års fängelse. Exempel på sådana brott är mord, dråp, våldtäkt, grov misshandel, människohandel eller olaga frihetsberövande. Hälso- och sjukvården har även möjlighet att bryta sekretessen för att lämna uppgifter till polisen i syfte att förhindra allvarligt våld i nära relationer (10 kap. 18 c § OSL)

Dokumentation

Det är viktigt att du som hälso- och sjukvårdspersonal dokumenterar det som framkommer i samtal och undersökningar. Var särskilt noggrann med att dokumentera det våld som föräldern berättar om, Det kan vara synliga skador eller berättelser om våld och hot. Även andra observerade faktorer i samband med besöket kan spela roll. Som till exempel att föräldern inte vet hur en skada har uppkommit, att berättelsen inte stämmer överens med skadans omfattning eller ett avvikande samspel mellan förälder och barn. Dokumentera fakta och undvik egna tolkningar eller värderingar.

Dokumentation när oro finns för att barn far illa

- Beskriv var, hur och vem du har fått information av
- Vad föranleder din oro, vad har du sett?
- Har barnet och/eller föräldrar informerats om anmälan?
- Har socialtjänsten konsulterats? Namn på person
- Vilka åtgärder som ni vidtagit
- Dokumentera att anmälan skett
- Kopia på anmälan sparas digitalt

Dokumentation då det finns uppenbara skador

- När och var inträffade skadan?
- Hur? Vad hände? Vad orsakade skadan?
- Vilken skada ser du att barnet har?
- Om möjligt fotografera skadan
- Har barnet och/eller föräldrar informerats om anmälan?
- Har socialtjänsten konsulterats? Namn på person
- Vilka åtgärder har ni vidtagit
- Dokumentera att anmälan skett
- Kopia på anmälan sparas digitalt

Läkare som gör kroppundersökningar ska dokumentera skador eller tecken på omsorgssvikt noggrant. Skador skall anges med exakt lokalisering och storlek i millimeter. Fotodokumentation med någon form av måttband/linjal och kroppsskisser kan användas i de fall det är lämpligt och kan vara av stor vikt vid en eventuell rättsprocess. En väl underbyggd dokumentation ger

goda förutsättningar för bra utredningar inom socialtjänsten och polisen, samt för att ett bra rättsintyg ska kunna skapas och hålla för rättens bedömning.

På VKV:s hemsida har vi samlat filmer, föreläsningar samt en checklista om skadedokumentation:

<https://www.vgregion.se/f/regionhalsan/valdinararelationer/for-vardgivare/att-dokumentera/>

Begäran om rättsintyg

När polis eller åklagare ska utreda ett misstänkt brott är det ofta avgörande att snabbt undersöka och dokumentera kroppsskador hos personen som råkat ut för gärningen. På samma sätt kan skador som konstateras hos en misstänkt gärningsman vara viktiga bevis i en kommande rättegång. Sådana undersökningar görs av särskilt utbildade läkare som har behörighet att utfärda rättsintyg. Rättsintyget kan utfärdas efter en rättsmedicinsk kroppsundersökning eller ett rättsmedicinskt yttrande. Ärendet måste först vara polisanmält, och endast polis, åklagare eller domstol kan begära att ärendet förs över till rättsmedicin eller att en rättsläkare undersöker barnet tillsammans med en barnläkare. Ett rättsintyg är ett skriftligt medicinskt utlåtande om en misstänkt gärningsman eller ett brottsoffer. Som regel innehåller ett rättsintyg beskrivningar och bedömningar av skador. Ett rättsintyg grundar sig oftast på en läkarundersökning som har utförts med avseende att utfärda rättsintyg, men underlaget kan också vara annan dokumentation, exempelvis journalhandlingar och fotografier. **Det är därför viktigt att journalföring och dokumentation är saklig och noggrann.**

Barnets eller förälderns journal

När barnets förälder är patient inom hälso- och sjukvården och personalen gör en anmälan enligt kap. 14 § 1 SoL så dokumenteras uppgifterna om barnet och anmälan till socialtjänsten i förälderns journal. Om anmälaren anser att det är av betydelse för barnets hälsa och utveckling att en annan hälso- och sjukvårdsverksamhet som arbetar med barnet behöver ha denna information för att kunna erbjuda barnet god vård (2 § och 3§ HSL) gäller sekretessbrytande bestämmelser. Sekretess hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (10 kap. 2 § OSL). Om till exempel BVC får information om en förälder eller ett barn som behöver stöd och att en anmälan har gjorts till socialtjänsten av vuxenpsykiatrin så dokumenteras den uppgiften i barnets journal.

Om det är barnet som är patient så dokumenteras anmälan enligt 14 kap.1 § SoL i barnets journal. I dokumentationen bör det framgå till vilken socialtjänst anmälan är ställd samt namn och kontaktuppgifter dit. Likaså om barnet och vårdnadshavarna har informerats om att anmälan har gjorts.

Vårdnadshavares rätt att ta del av barnets journal

Enligt 6 kap. 2 §. FB har vårdnadshavaren rätt att ta del av barnets journal för att kunna tillgodose barnets behov. Vårdnadshavaren har, enligt 6 kap. 11 § FB, rätt och skyldighet att bestämma

i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren ska i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. I takt med att barnet blir äldre flyttas dispositionsrätten över sekretessen över på den unga själv. I de situationer där vårdnadshavaren i princip har dispositionsrätt över sekretessen till skydd för den underåriga, kan det ändå finnas undantagsfall där uppgifter inte kan lämnas ut till vårdnadshavare.

Av 12 kap. 3 § OSL framgår att sekretess gäller i förhållande till vårdnadshavare om det kan antas att den underåriga lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Det krävs således att det men som kan befaras vid utlämnande av uppgifterna ska vara betydande, till exempel genom att den unga kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas ut. Det kan också vara att en uppgift om den underåriga riskerar att missbrukas av vårdnadshavaren i något avsevärt avseende. Därför ska alltid en menprövning göras.

Om ett utlämnande av journaluppgifter skulle kunna antas orsaka hot eller våld mot uppgiftslämnaren eller dennes närstående görs också en menprövning (25 kap. OSL 7 §). Inom hälso- och sjukvården gäller att i första hand fattar verksamhetschef, föreståndare eller motsvarande beslut om utlämnande av uppgifter, lämpligen efter samråd med den för vården ansvariga personalen. Verksamhetschefen kan givetvis vid behov före sitt beslut samråda med sjukhus-/regionjurist. (6 kap. OSL)

Konsultera socialtjänsten

Om hälso- och sjukvårdspersonalen känner sig osäker på om barnet kan lida men av att journaluppgifter kommer vårdnadshavaren till del kan en kontakt med socialtjänsten tas. Socialtjänsten kan informera om eventuell pågående utredning som gör att vårdnadshavaren inte bör ta del av sekretessbelagda uppgifter.

Samverkan

Myndigheter, inklusive hälso- och sjukvård har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka med stöd av 6 § förvaltningslagen. De har en särskild skyldighet att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Samverkan ska präglas av ett konsekvent barnperspektiv, inte ett verksamhetsperspektiv, och en övergripande målsättning kan sammanfattas i följande punkter:

- Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa ska få hjälp i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling.
- Barnet eller den unge ska få stöd och skydd från samhället utifrån en helhetssyn.
- Barnet (i vissa fall det ofödda barnet) eller den unge ska vara i fokus.

Styrningen är kanske det mest centrala – att den politiska och administrativa ledningen inom de berörda organisationerna aktivt tar ställning för samverkan. Om inte samverkan stöds på ledningsnivå kommer den bara att fungera kortsiktigt och personbundet. Ledningarna behöver bland annat gemensamt efterfråga en definition, uppföljning och utvärdering av samverkan.

Bestående samverkan föregås av en långsiktig utvecklingsprocess och ett gediget engagemang för förändring. För att vara långsiktigt hållbar behöver samverkan integreras och förankras i den ordinarie verksamheten.

Hur ska samverkan se ut?

- Vilja att samverka
- Tydlig definition av samverkan
- Ledningen legitimerar
- Kunskap om varandras uppdrag, roller och mandat
- Tydliga kommunikationsvägar
- Tydlig styrning på alla nivåer
- Funktion, inte person
- Tydlig målsättning och modell för samverkan
- Gott arbetsklimat
- Kontinuitet i arbetet

Begreppsförvirring kan vara ett hinder för samverkan. Därför är det viktigt att klargöra dels själva begreppet samverkan, dels andra begrepp som ofta används i de sammanhang då den aktuella målgruppen och deras behov diskuteras. Vad menar respektive verksamhet/part med samverkan just i det aktuella sammanhanget?

Samsyn förutsätter kontaktytor och kommunikation. De berörda behöver kunskap om varandras uppdrag, resurser och begränsningar. Det är viktigt att upparbeta goda professionella relationer.

Något av det mest väsentliga med samverkan är att tydliggöra och skapa förutsättningar för att kunna ange vilka olika syften, frågeställningar, arbetsuppgifter och ansvar de olika verksamheterna har för att den som söker hjälp ska kunna få ett optimalt omhändertagande. Detta för att även undvika dubbelarbete och för att förväntningarna och kraven på samarbetspartner ska vara rimliga.

Erfarenheter från uppföljning av samverkan betonar att det är viktigt att de som deltar i samverkan högst konkret kan se vinsten och betydelsen av det i det egna arbetet och i den egna arbets-situationen för att ha lust och ork att satsa. Man ställer den klassiska frågan – **vad tjänar vi på att samverka med er?**

Socialtjänsten bör erbjuda ett möte

För att ta tillvara anmälares engagemang och kompetens och att uppmärksamma barnets situation, oavsett om anmälan leder till utredning eller inte, bör socialtjänsten erbjuda ett möte.

”Socialnämnden bör erbjuda barnet, vårdnadshavaren och den som gjort anmälan enligt 1 § ett möte om det med hänsyn till barnets bästa är lämpligt.” 14 kap. 1 a § Lag (2012:776)

Anmälares, föräldrars och barnets, beroende på dess ålder och mognad bör kallas till mötet. Detta möte kan med fördel ske hos den verksamhet som gjort anmälan för att minimera föräldrars och barns ytterligare upplevelse av utsatthet. Det är frivilligt för barnet, vårdnadshavare och den som gjort anmälan att delta i mötet. Skäl för att inte ha ett möte kan vara att anmälan rör misstanke om brott mot barnet i hemmet, hedersrelaterat våld och förtryck eller att nämnden har annan information som gör mötesformen olämplig. Informationen i anmälan kan också vara av det slaget att det blir fråga om ett omedelbart omhändertagande.

Råd vid konsultation med socialtjänsten angående barn/ungdom som misstänks fara illa

Att tänka på:

- Aidentifiera barnet/ungdomen och familjen om du endast avser att rådgöra med socialtjänsten.
- Beskriv dina iakttagelser och din oro.

Vad kan jag säga?

Följande information kan du berätta om vid en konsultation:

- Vilken verksamhet du arbetar i samt din roll som anställd
- Berätta om barnets/ungdomens ålder, kön och i vilket sammanhang du mötte densamma
- Vilken/vilka situationer har föranlett din oro?
- Beskriv de iakttagelser du gjort (t.ex. behov som misstänks försummas, misstankar om våld och övergrepp, självdestruktivt beteende m.m.)
- Vad visade barnet/ungdomen för beteende, känslor?
- Vad har barnet/ungdomen själv sagt?
- Vad visade föräldrarna/anhöriga/andra runt barnet/ungdomen för beteende. Känslor?
- Om du har pratat med förälder/vårdnadshavare eller annan anhörig, hur ser de på det som hänt/uppmärksammats?

Efter konsultation

- Om din oro/misstanke kvarstår ska du omedelbart göra en skriftlig anmälan enligt Socialtjänstlagen 14 kap 1§.
- Dokumentera dina iakttagelser och de åtgärder som vidtagits.
- Vid behov kan du informera andra berörda inom verksamheten samt eventuella samarbetspartners om att anmälan är gjord. Utgångspunkten för detta ställningstagande är att du bedömer informationsöverföringen som nödvändig för fortsatta insatser och stöd till barnet/ungdomen.

Vad bör anmälan enligt kap. 14 § 1 Socialtjänstlagen innehålla?

På VKV:s hemsida samt som bilaga 1 i detta handläggningsmaterial hittar du den blankett för orosanmälan gällande barn och unga som enligt beslut ska användas inom Västra Götalandsregionen.

- Datum
- Barnets namn, adress, personnummer samt kontaktuppgifter till vårdnadshavare.
- Anledningen till att anmälan görs? Beskriv vad ni har sett och hört och vad som föranleder oro för barnet. Det kan vara vilka av barnets behov som misstänks försummas, misstanke om fysiskt, psykiskt våld, sexuella övergrepp, att barnet bevittnat/upplevt våld mot närstående. Beskriv också om du har träffat barnet, när, var, vad barnet har uppvisat för beteende, känslomässiga reaktioner och/ eller vad barnet har sagt.
- Under hur lång tid har oron för barnet funnits? Tid och plats bör redovisas när dessa iakttagelser skett.
- Finns det enligt er uppfattning akut fara för barnet?
- Har vårdnadshavare informerats om anmälan? **Dock INTE då misstanke finns om att barn utsatts för brott enligt Brottsbalken kap 3, 4, 6 och där någon förälder är misstänkt förövare.**
- Har barnet informerats om anmälan?
- Har konsultation skett med socialtjänsten, i så fall namn och kontaktuppgifter till den socialsekreteraren? Beskriv också vad som framkom i det samtalet.
- Namn och kontaktuppgifter till den som lämnat anmälan, (telefonnummer, befattning, adress samt namn och kontaktuppgifter till ansvarig chef).
- Som professionell kan du inte vara anonym då du gör en anmälan.
- Kom överens inom arbetsplatsen om vem som skriver under anmälan. Ett alternativ kan vara att den som initierade anmälan samt ansvarig chef skriver under anmälan.

En anmälningsskyldig anställd som låter bli att anmäla enligt 14 kap 1§ SoL kan dömas till tjänstefel enl 20 kap 1§ brottsbalken.

DIFFERENTIALDIAGNOSTISKA ÖVERVÄGANDEN VID BARNMISSHANDEL

BLÅMÄRKENS LOKALISERING

	OLYCKSFALL	MISSHANDEL
Huvudet, ytteröron	Under hakan, pannan	Ansiktets mjuka delar, läppar, runt ögonen
Armarna	Underarmarna	Överarmarna
Bålen	Höftbenskammarna, över taggutskotten i medellinjen	Övre delen av ryggen, på bröstkorgen, lumbal-regionen eller i flankerna
Benen	Skenbenen	Sättesregionen, genitalia, lårens framsidor

BLÅMÄRKENS FÖRDELNING I RELATION TILL BARNETS ÅLDER

Småskador i alla lokaliteter	Ovanliga utom åldern 9 mån - 3 år	Vanliga i alla åldrar
Huvud – hals	Ovanliga utom åldern 9 mån – 3 år	Mycket vanligt förekommande i alla åldrar
Underben	Ovanliga före 9 mån. Vanligen på framsidan av skenben 18 mån - 3 år	Förekommer i alla åldrar
Ländrygg	Ovanliga före 3 år. Vanliga i förskoleåldern.	Vanliga framför allt i förskoleåldern, 9 mån – 3 år
Bröstorg, genitalia	Ovanliga i alla åldrar	Förekommer i alla åldrar

BRÄNSKADOR, OMSTÄNDIGHETER OCH UTSEENDE

	OLYCKSFALL	MISSHANDEL
Anamnes	Skadan stämmer med uppgiven skademekanism	Oförenlig med uppgiven skademekanism
Lokalisering på kroppen	Vanligen framsidan av kroppen	Sätet, perineum, genitalia, handflator, fotsulor, handled, fotled
Utseende	Ett enda skadetillfälle Assymetrisk Oregelbundna skättnärken i samband med skällning	Flera olika skador med varierande ålder Symmetrisk utbredning. Stora yta med jämn grad av skada (påtvungad direktkontakt med hett föremål) Handsk- eller strumputbredning av skällningsskada. Brännmärken efter cigaretter.

Observera också, om spädbarn kommer in med kramper eller oklar medvetslöshet kan barnet ha blivit utsatt för skakningar.

REFERENSER:

- "Tecken på barnmisshandel och försummelse – En bok till skolsköterskor, BVC-personal m.fl.", Claes Sundelin (barnhälsovårdsöverläkare och professor vid Uppsala universitet).
- "Barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda", SOU 2001:72.

Kort om VKV

VKV är Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.

Våra uppdragsområden är:

- Mäns våld mot kvinnor
- Våld i nära relationer
- Hedersrelaterat våld och förtryck
- Sexuella övergrepp/sexuellt våld
- Människohandel för sexuella ändamål
- Prostitution

VKV:s främsta målgrupp är all personal inom den hälso- och sjukvård samt tandvård som Västra Götalandsregionen finansierar.

Vad gör VKV?

- **Utbildning**
VKV utbildar alla medarbetare inom den hälso- och sjukvård samt tandvård som Västra Götalandsregionen finansierar.
- **Metodutveckling**
För att öka möjligheter att identifiera våldsutsatta och våldsutövande patienter och ge dem ett bra bemötande utvecklar VKV preventiva insatser och metoder som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- **Forskning**
VKV skapar, samlar och sprider forskning inom våra uppdragsområden med anknytning till den kliniska verksamheten.
- **Regionala medicinska riktlinjer (RMR)**
VKV har tagit fram RMR:er om Våld i nära relationer, Barn som far illa/misstänks fara illa inklusive barn som bevittnat/upplevt våld, Det akuta omhändertagandet vid sexuella övergrepp avseende barn och vuxen samt Hedersrelaterat våld och förtryck.
- **Konsultation**
VKV erbjuder konsultation i allmänna frågor för tand- hälso och sjukvård.

www.vgregion.se/valdinararelationer

På vår hemsida hittar du information om våra uppdragsområden, utbildningar, att ställa frågor på rutin om våld samt forskningsrapporter, RMR:er, patientinformation till väntrum och mycket mer.

Kontakt

Om du har frågor är du välkommen att kontakta oss på kvk@vgregion.se

Håll dig uppdaterad

Följ oss på LinkedIn (@VKV – Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer) och ta del av aktuell information om VKV och våra uppdragsområden.

Bilagor

Alla bilagor finns att ladda ner på
www.vgregion.se/valdinararelationer

Anmälningsdatum
Äggskod GD008

Orosanmälan gällande barn och unga

Socialtjänstlagen 14 Kap. 1 § (SFS 2001:453)

Vilket barn/ungdom gäller anmälan

Namn	Personnummer
Telefonnummer	Adress

Vårdnadshavare

Namn	Personnummer
Telefonnummer	Adress

Vårdnadshavare

Namn	Personnummer
Telefonnummer	Adress

Förälder som ej är vårdnadshavare

Namn	Adress
------	--------

Anmälare

Arbetsplats	Adress och postadress
Namn	Befattning
E-post	Telefonnummer
Namn	Befattning
E-post	Telefonnummer

Vid akut fara för barnet/ungdomen kontakta socialtjänsten per telefon.

Akut fara för barnet/ungdomen

Ja Nej

Om ja, tid för muntlig anmälan. Datum ..... kl .....

Finns det fler barn under 18 år i familjen

Ja Nej Vet ej

Familjehemsplacering

Ja Nej Vet ej

Tidigare kontakt med socialtjänsten

Ja Nej Vet ej

Om ja, kommun .....

Vad föranklar anmälan? Skriv din berättelse. (Fortsättning på sid 3 vid behov)

Är vårdnadshavare informerad om att anmälan görs? Om ja, hur mottogs informationen?	Ja ☐ Nej ☐
Uttrycker vårdnadshavare själva att de behöver stöd och hjälp, i så fall med vad?	Ja ☐ Nej ☐
Är barnetvångdomen informerad om att anmälan görs? Om ja, hur mottogs informationen?	Ja ☐ Nej ☐
Kan anmälaren medverka vid s.k. anmälningsmöte med familjen? (14 kap 1a SOL)	Ja ☐ Nej ☐
Behövs tolk?	Ja ☐ Nej ☐

Anmälan görs till

Socialförvaltningen i
Ort och adress

Underskrift	Underskrift
Kammarförtydligande	Kammarförtydligande

Önskas återkoppling på anmälan? Ja Nej

Vad föranklar anmälan? Skriv din berättelse. (fortsättning från sid 2.)

Frågor om våld

Våld i nära relationer påverkar hur du mår både fysiskt och psykiskt, därför frågar vi. Det påverkar även dina barns fysiska och psykiska hälsa. Barn har rätt att växa upp utan våld. Våld kan vara att du blir utsatt själv eller ser någon annan bli utsatt. Du kan få stöd/hjälp om du varit utsatt för våld eller om du sett eller hört våld mot en närstående under din uppväxt. Du kan även få stöd/hjälp om du själv utsatt någon annan för våld.

Med närstående menar vi partner, familjemedlem, släkting eller annan viktig person.

1. Har du blivit hotad, kontrollerad, förnedrad, trakasserad eller liknande av en närstående?

- Ja
 Nej

2. Har du blivit fasthållen, knuffad, slagen, sparkad eller skadad på något annat sätt av en närstående?

- Ja
 Nej

3. Har du känt dig pressad eller tvungen till sexuella handlingar av en närstående?

- Ja
 Nej

4. Har du blivit utsatt för våld av någon som inte är en närstående, enligt fråga 1-3?

- Ja
 Nej

5. Har du under din uppväxt sett eller hört en närstående bli utsatt för våld, enligt fråga 1-3?

- Ja
 Nej

6. Har du själv som vuxen utsatt någon annan för våld, enligt fråga 1 – 3?

- Ja
 Nej

7. Har barn som du bor med eller har bott med utsatts för våld, enligt frågorna 1-3?

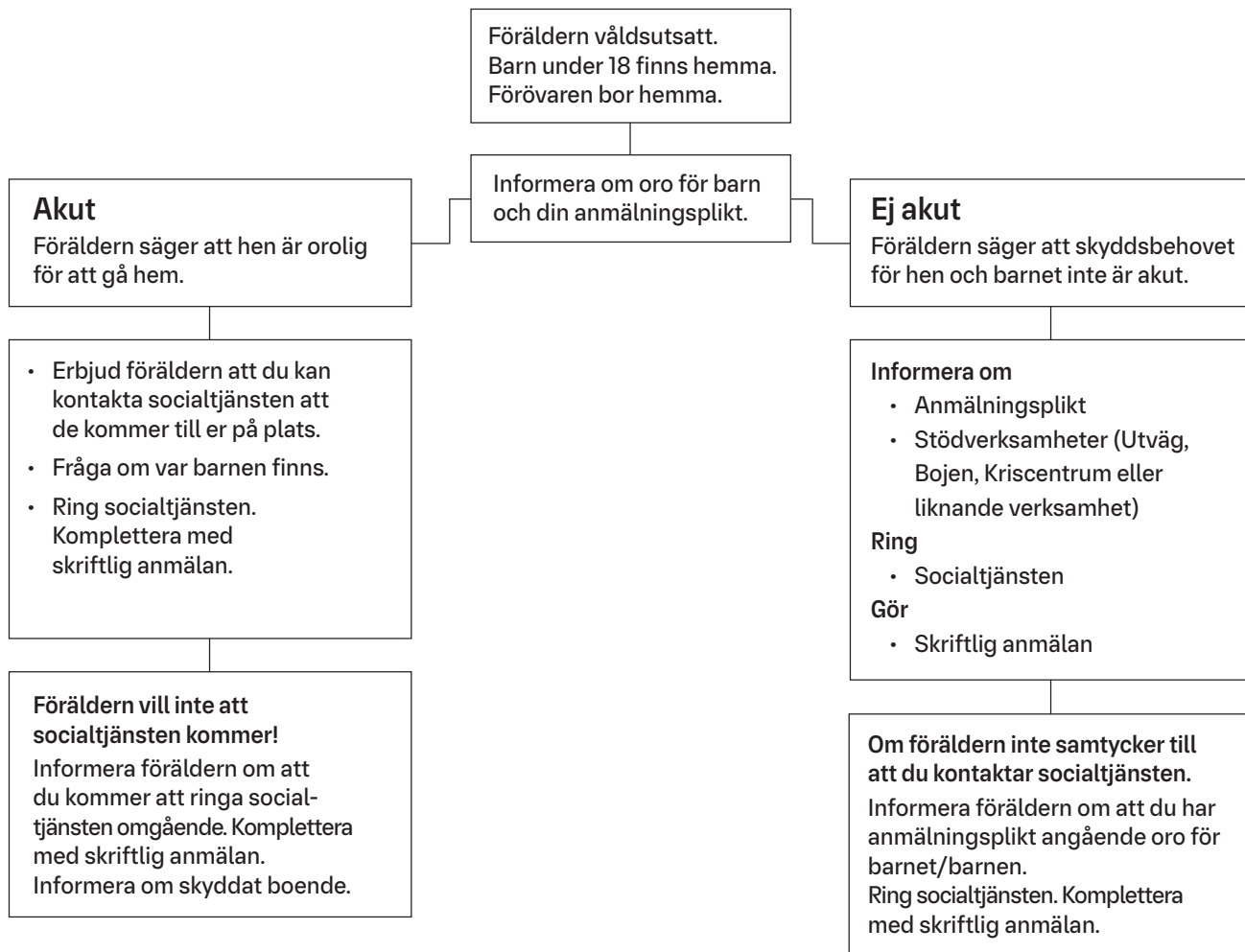
- Ja
 Nej

Om det är något mer du tänker på eller vill ta upp, skriv på baksidan!

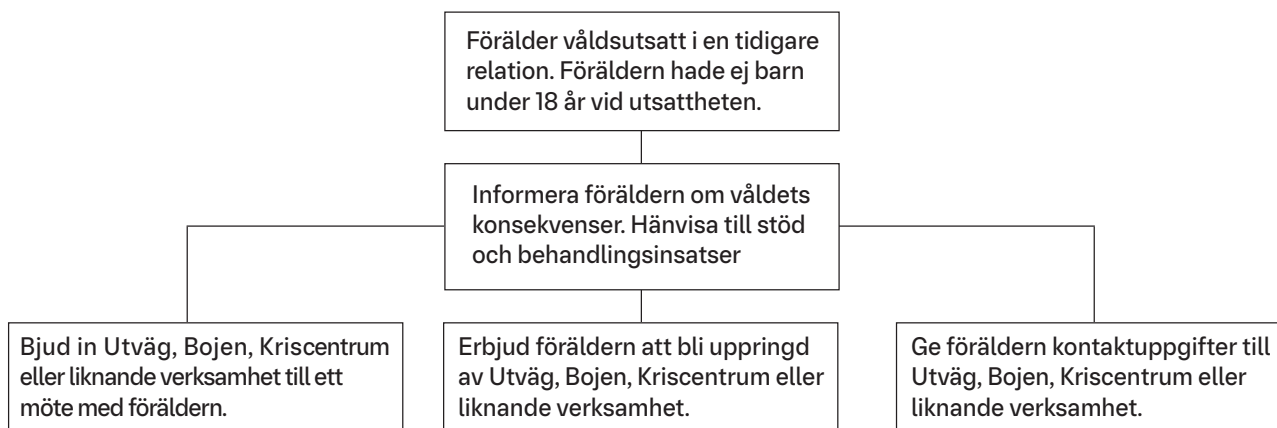
Tack för att du svarat på frågorna!

Samtal med förälder – flödesschema

- Pågående våld
- Förälder utsatt
- Barnet kan vara direkt/indirekt utsatt

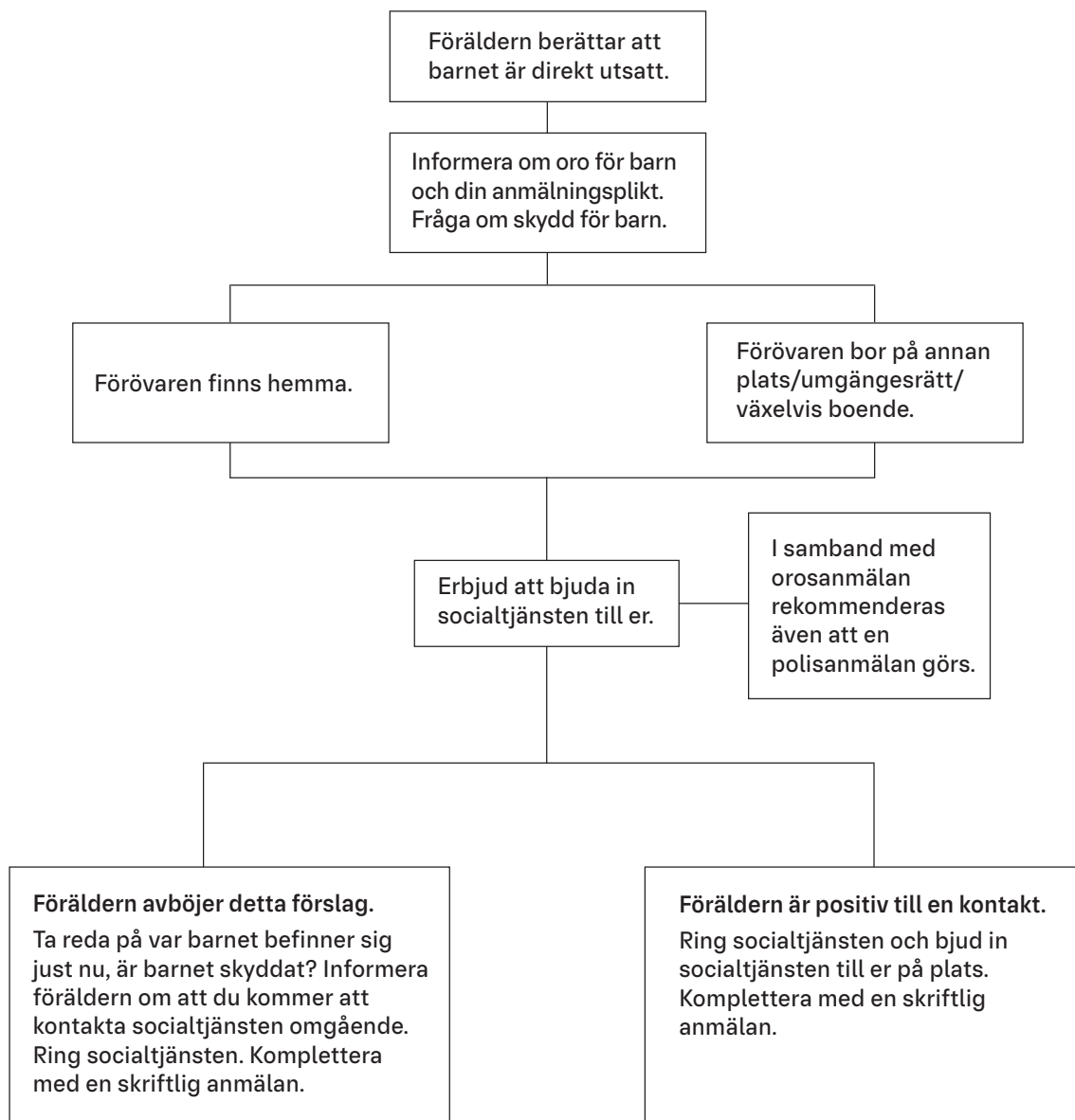

- Föräldern våldsutsatt i en tidigare relation
- Barnet ej utsatt

Samtal med förälder – flödesschema

- Pågående våld
- Barnet är direkt utsatt
- Föräldrarnas utsatthet ej känd

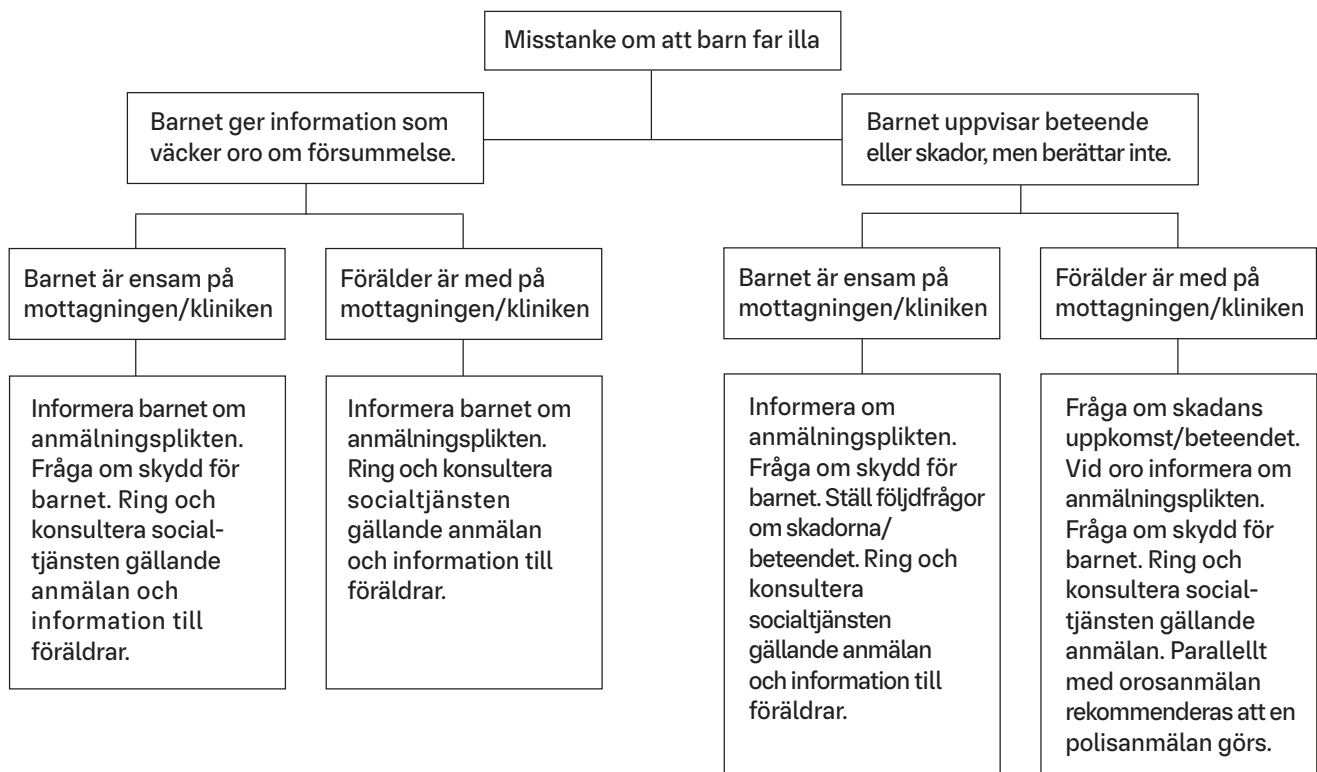

Samtal/möte med barn eller förälder – flödesschema

- Barnet har tidigare varit direkt utsatt för våld eller försummelse
- Föräldrarnas utsatthet ej känd

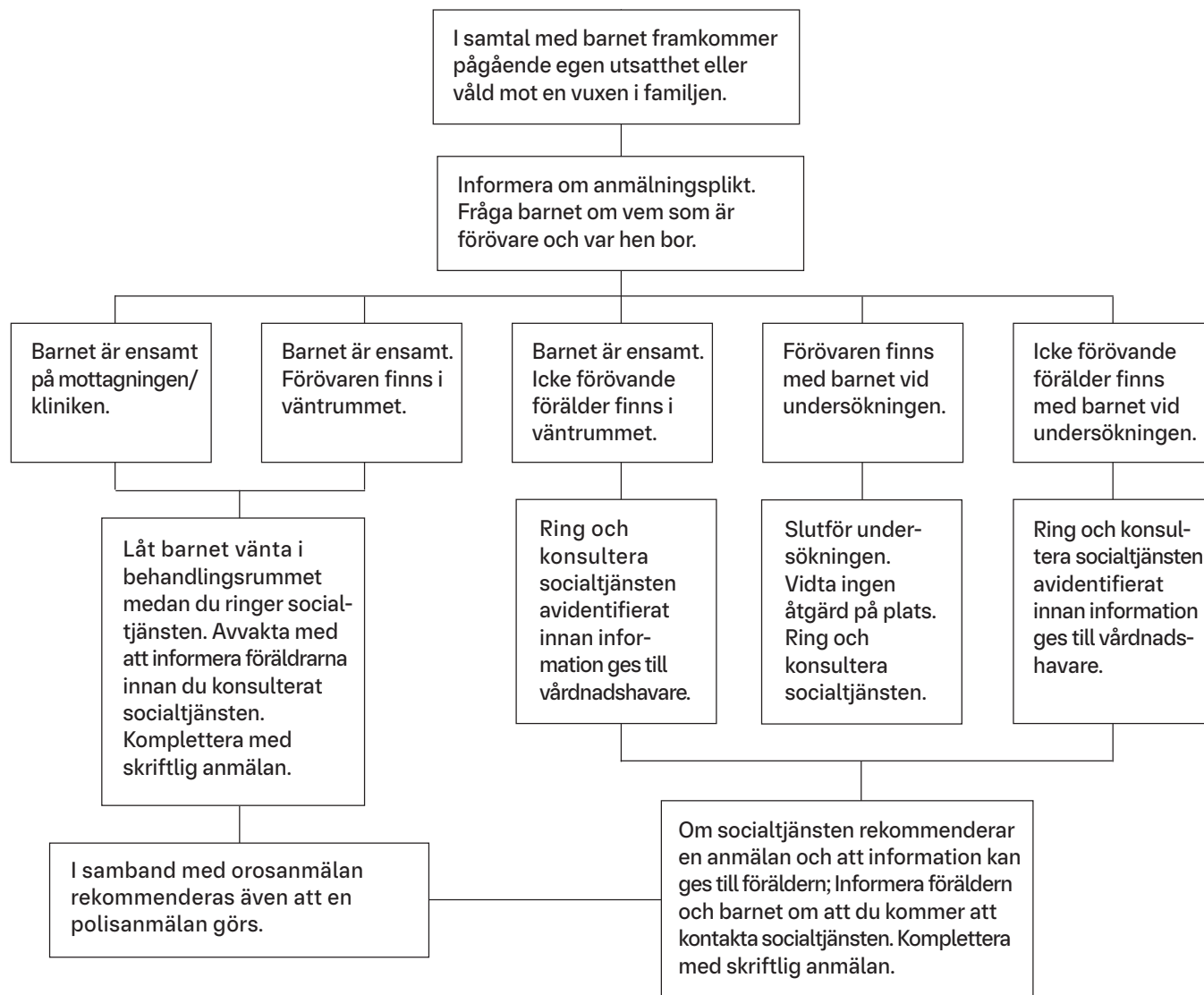

- Misstanke om pågående våld eller tidigare våld eller försummelse
- Föräldern kan vara utsatt
- Barnet kan vara direkt eller indirekt utsatt

Samtal med barn – flödesschema

- Pågående våld
- Förälder kan vara utsatt
- Barnet kan vara direkt eller indirekt utsatt

www.vgregion.se/valdinararelationer